

Sık Kullanılanlara Ekle

Açılış Sayfası Yap

İletişim

Kurumsal

16 Mayıs 2005 / Pazartesi

Milliyet Online

Kariyerim

Business

Arabam

Cumartesi

Pazar

Ege

Seri İlanlar

Arşiv Arama

ARA

Haber İndeksi

Arşiv

Haberci

Üyelik

Bülten

Hızlı Erişim

» Detaylı Arama

SİYASET

SON DAKİKA

ANA SAYFA

YAZARLAR

SİYASET

EKONOMİ

FİNANS

DÜNYA

SPOR

GÜNCEL

YAŞAM

MAGAZİN

ASTROLOJİ

TEKNOLOJİ

HAVA DURUMU

OMBUDSMAN

ÇİZERLER

Bilişim

Eğitim

TV Rehberi

AİHM, bizim temyiz mahkememiz oldu

AİHM, AB sürecinin ayrılmaz bir parçası oldu. Türkiye'yi, türban, din eğitimi, seçim barajı, mülkiyet hakkı ve köye dönüş gibi konularda verilecek kararlar bekliyor

Belma Akçura - İstanbul

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına uyumun; entegrasyonun ilk halkası olan AB sürecini etkileyeceğinin farkında olan Türkiye'yi önümüzdeki dönemde türban, din eğitimi, dokunulmazlık, seçim barajı, mülkiyet hakkı ve köye dönüş gibi konularda verilecek kararlar bekliyor. Bu kararlar politik alanda olduğu kadar Türk hukuku açısından da çok önemli olacak.

2 Temmuz 2002...

Kapatılan Refah Partisi için AİHM'ye başvuran Necmettin Erbakan'dan sonra Recep Tayyip Erdoğan da, "Türkiye'de siyasi demokrasi eksik bir demokrasidir" diyerek AİHM'ye başvurdu. 26 Kasım 2002'de Kopenhag Zirvesi'ne iki hafta kala AİHM, Türkiye'nin sözleşmenin düşünce hürriyetini koruyan maddelerini ihlal ettiği, yaşam hakkını yeterince korumadığı, Güneydoğu'da köy yakıldığı, sonuç verecek soruşturmanın yapılmadığı yönünde resmi bir tespit yaptı.

AB 'tarih' değil, süreç

AKP hükümeti, bu konularda gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirileceği yönünde siyasi taahhütte bulundu. Türkiye AB'nin artık bir "tarih alma" değil, bir "süreç" olduğunu öğrendi. Kopenhag kriterlerini yerine getirmenin, AİHM kararlarını yerine getirmekten geçtiğini artık biliyor.

Türkiye, 1987'de bireysel başvuru hakkını tanıyınca, yeni bir hukukla tanıştı. İşkenceden, tecavüze, uzun süreli gözaltıdan, yaşam hakkı ihlaline, YAŞ kararlarından türbana kadar ülke sınırları içinde yargıdan sonuç alamayanların, AİHM'ye başvurması Türkiye'nin de kendi adalet sistemini sorgulamasına yol açtı.

Davalar sürekli arttı

1989'da Türkiye aleyhine 37 başvuru yapılırken, bu sayı 1992'de 180'e yükseldi, 1995'te ise 214 iken 15 Ocak 2005 itibarıyla de bu sayı 2 bin 781'e ulaştı. 15 Ocak 2005'e kadar Türkiye'nin ödediği toplam tazminat 3 milyon YTL, hâlâ ödemediği miktar ise 18 milyon dolar.

AİHM süreci içinde, bireyin devletle olan "göbek" bağı kesildi. Devlet, bireyin haklarını tanımak ve birey ekseni yeni bir düşünce benimsemek zorunda kaldı.

Prof. Dr İbrahim Kaboğlu, Türkiye'de sadece bireylerin değil, devletin de insanlık hukukunu öğrenmeye çalıştığını belirterek, "Bu süreç, Türk hukuk devletinin onarım sürecidir. Türkiye, böylece AİHM ile yüzleşti, dolayısıyla en çok mahkûmiyetin olduğu dönem bu dönem oldu" dedi.

Temyiz mahkemesi gibi

AİHM, Türklerin çalınan koyundan, kirlenen pantolona, haylayan köpekten, yapılan protez dişe kadar türlü şikâyetin kendisine taşınmasına karşı önlem alma yoluna gidecek. AİHM sözleşmeye ek bir protokolle 'önem arzetmeyen şikâyetlerin reddi' yollarını arıyor.

AİHM, kararlarıyla hayatımızın her alanını yönlendiriyor

Parti kapatma davalarından, Yüksek Askeri Şûra kararlarına kadar birçok konu AİHM'ye taşındı. AİHM Türkiye'yi bugüne kadar işkence, fikir özgürlüğü, çevre, mülkiyet, yaşam hakkı gibi 500 davada mahkûm etti. Örneğin, Cizre Yeşilyurt köyü sakinlerine "dışkı yedirilmesi" davasında Türkiye rekor tazminata çarptırıldı. 1989'da Yeşilyurt köylüleri kendilerine 'dışkı' yedirildiği iddiasıyla yargıya gitti. Ancak Memurun Muhakemat Kanunu nedeniyle Türkiye'de dava konusu olmadı. Köylüler konuyu AİHM'ye taşıdı. Mahkeme 1994'te Türkiye'yi 'kötü muamele', 'işkence' ve 'dışkı yedirme' yüzünden mahkûm etti. Her bir mağdura da 300 bin Fransız frangı

SONDAKİKA

Yazarlar

Taha AKYOL

Edebiyatta portreler
DOĞAN Hızlan
eleştirmen ve yazar
olarak edebî...

Dosyalar

AB Ulusal Programı
(Giriş ve Siyasi
Kriterleri)

Belgeler

AB - Katılım
Ortaklığı Belgesi

Kopenhag Kriterleri

ödenmesine karar verdi. AİHM kararının, Türkiye'nin mevzuatının da demokratik olmadığını ortaya çıkarması üzerine, Türkiye yasada düzenleme yaptı. Bu dava Güneydoğu'da benzer işkence davalarının da açılmasına yol açtı. Ümraniye çöplüğündeki patlamada ailesini kaybeden Öneriyıldız davasında, AİHM çevre hakkına dikkat çekti ve güvenli bir çevrede yaşama hakkını sözleşme kapsamına soktu. AİHM, "Taşkın Türkiye'ye karşı davası"nda da, Danıştay'ın Bergama'da altın aranmasıyla ilgili kararının uygulanmaması nedeniyle, adil yargılanma hakkının etkisiz kılındığına karar verdi.

İşte kritik davalar

1 - Seçim barajı da mahkemeye gitti

3 Kasım'da AKP hükümetini iktidara taşıyan seçim, yüzde 6.22 oy aldığı için yüzde 10'luk barajı aşamayan DEHAP'ı dışarıda bıraktı. Bunun üzerine DEHAP'ın Şırnak milletvekili adayı olup oyların yüzde 46'ya yakını alan Resul Sadak ile Mehmet Yumak, seçim barajıyla ilgili konuyu mahkemeye taşıdı. 14 Nisan 2005'te başvuru "kabul edilebilir" bulundu. Mahkeme 20 Mayıs'a kadar Türkiye'den yazılı savunma talep etti. Yumak'ın başvurusunun öncelikli olarak ele alınması ve mahkemeden çıkacak karar, Türkiye'yi yeniden ve bu kez çözüm isteyen "seçim barajı" tartışmasının içine sokacak.

2 - Bir Alevi aileden din dersine itiraz

2 Nisan 2001'de kızlarının din dersi eğitimi almasını istemeyen ve Alevi inancına sahip bir aile, "Din kültürü ve ahlak öğretimi, ilköğretim, lise ve dengi okullarda zorunlu dersler arasındadır" hükmüne karşı açtıkları davadan sonuç alamayınca Şubat 2004'te konuyu AİHM'ye taşıdı. Mahkeme başvuruyu, 'kabul edilebilir' buldu. AİHM kararını bu yıl verecek. Türkiye'de zorunlu din dersi AB - Türkiye İlerleme Raporu'na da girmişti. Milli Eğitim, şimdi müfredatında değişikliğe gidiyor. Ama AİHM şikâyeti haklı bulursa, Türkiye anayasa değişikliğine gitmek zorunda kalabilir.

3 - 'Dokunulmazlık değiştirilsin'

22 Mart 2005'te AİHM, eski SHP İzmir Milletvekili Erol Güngör'ün oğlu Mustafa Güngör'ün 14 yıl önce milletvekili lojmanlarında öldürülmesiyle ilgili Türkiye'nin özel soruşturma yapmadığını, delilleri kaybettiğini belirterek, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesine aykırı davrandığına karar verdi. Gerekçede, Türkiye'nin, memurların doğrudan yargılanmasındaki yasal engelleri yumuşatması ve Anayasa'nın 83. maddesindeki milletvekili dokunulmazlığının, adı suçların soruşturulmasını engellemeyecek biçimde değiştirmesi gerektiği de belirtti.

4 - Köy boşaltılması mahkûm edildi

AİHM, 1994'te Tunceli'nin Hozat ilçesine bağlı Boydaş köyünden zorla çıkarılan ve ev ve malları güvenlik güçlerince tahrip edilen 15 davacıyı, 2002'de Türk hükümetine karşı açtıkları davada haklı buldu. Mahkeme, davacıların köylerinin boşaltılmasını, tahrip edilmesini ve geri dönüşlerine izin verilmemesini, sözleşmenin mülkiyet ve ailesel yaşama saygı maddelerine aykırı buldu. Tazminat talebine olumlu yanıt vermeyen mahkeme bununla ilgili kararını önümüzdeki günlerde açıklayacak.

5 - 'Türbanda Türkiye haklı'

Türban davası: AİHM, türbanı nedeniyle okula devam edemeyen Leyla Şahin'in açtığı davada, Türkiye'yi haklı buldu. Büyük Daire, 18 Mayıs'ta davayla ilgili nihai kararını açıklayacak. Karar sadece Türkiye açısından değil Avrupa açısından da önem taşıyor. Strasbourg organlarının türbanla ilgili üç kesinleşmiş kararı var.

Bu kararlarında laik okullarda okumanın kuralları olduğunu ve uyulması gerektiğini vurguluyor.

AİHM'de bekleyen 100 türban davasına da emsal teşkil edecek olan Şahin davasından çıkacak karar, "kamuda türban yaşayışının özgürlük ihlali olmadığı" yolunda Türkiye'nin geleneksel görüşlerini içeren ek savunmayı geri çeken AKP açısından da ilginç bir sınav olacak.

[Yorum Oku](#) | [Yorum Yaz](#)

SİYASET

- [Yargılanmazsa AB müzakereleri biter](#)
- [AİHM, bizim temyiz mahkememiz oldu](#)
- ['Evliya Çelebi' Arınç](#)
- [Baykal'a evinde brifing](#)
- [Türkiye, 'İslamofobi' ile mücadele kararı aldırdı](#)
- [DYP'de kongre depremi...](#)

- 'Türk-Ermeni sınırı açılmalı'
- ANA'ya yolcular galoşla bindi

 Geçmiş tarihli siyaset haberlerine ulaşmak için tıklayınız

FIRSAT LİNKLERİ

**CREA NW5-83MP INTEL CORE 2 DUO T8300 2.4Ghz 3GB 160GB
TAŞINABİLİR BİLGİSAYAR**

CREA MS2 CEP TELEFONU HEDİYELİ !
CardFinansa özel peşin fiyatına 12 taksit

GERİ DÖN

ARKADAŞINA YOLLA

YAZDIR

SAYFA BAŞI

© 2005 Milliyet